

॥२०॥

2071

नंदीतरमहात्म्येदंपुस्तकंसमानिमगमत्

॥२०॥

Nanditara mahatmya syedampustakam.

१३

मत्सनां किञ्च सा भवेत् ॥ तत्रैव दानाद्विरस्यंगावो मुक्तिपथे स्थिताः ॥ ११ ॥
 तथैव होमा नमुक्तिश्चेत्तूपाको मुक्तिप्रदो नु किं ॥ मंडुकानां जपान्मुक्तिः किं
 तस्याद्भवमोचिका ॥ १२ ॥ कौलमार्गमविज्ञायत्रीरंतप्यते मुदा ॥ रह
 संभवतां वक्षे सद्यः प्रत्ययकारकं ॥ वेदाते सिद्धमेवोक्तं अनंदो ब्रह्मणः प
 दं ॥ आनंदस्तु शरीरेण मृज्यते त्वन्यथानादि ॥ १४ ॥ मदिरापानमनस्य
 स्त्रिसंगनिरतस्य च ॥ जीवन्मुक्तस्य तस्याथ विशेषं वक्तुमर्हथ ॥ १५ ॥
 रजस्वलापुत्रं दृष्ट्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ संसाधणं न्यकुरुते राजस्तु
 यादिजं फलं ॥ तस्याः संगमने मुक्तिर्ज्ञायते वच्यं विधा ॥ एवं सा वच्यता
 योगाद्वच्यंति महाजनान् ॥ १७ ॥ त्रिष्यस्तनमार्गगांश्च त्रेजीवत्री ॥
 यस्तं स्थितान् ॥ वृत्तीकरणयोगांश्च कौलानि प्रदर्शयत् ॥ १८ ॥ स्व
 मार्गगां जनान् त्रे कौलमार्गाधिदेवतां ॥ एवं तस्या वच्यं यादव्य
 संसक्तं च तसा ॥ १९ ॥ तदा देहावसाने तसा ददर्शा तीव्रं क्षीणं ॥
 यमदूतो समायातो पात्रा मुक्तरधारिणो ॥ २० ॥ तयोर्दर्शनं संत्र
 स्तविनासा मयविहता ॥ हस्ता मूत्रपुरीषसा प्राणा स्या
 जपापिनि ॥ २१ ॥ बद्धानीता यममृते ता उपमाना यमांति के
 ता दृष्ट्वा प्राह क्रोधाद्यः तदा संयमिनि पतिः ॥ २२ ॥ घासता

३

घायतांदुष्टांसततेपापकारिणि॥कुंसीपाकादिनिरयान्मुनकुपापका
 रिणि॥२३॥पश्चात्कृत्वावसानेपुंयैशाचीयेभविष्यती॥मुक्तासान
 रकानुसर्वानेकविंशतिसंज्ञकान्॥२४॥येशा॥चीयोनिमापन्नाश्रम
 मानाचतुर्दिशा॥ततश्चांडालदेहेसाप्रविष्टादेवयोगतः॥२५॥श्रुत
 शर्मादिजःकश्चित्ब्राह्मणोवेदपाठकः॥स्नानंरुत्वाभावतीर्थस्था
 श्रमंगंतुमुद्यतः॥२६॥तद्देहसंस्थयादृष्टोब्राह्मेतीवदुसहः॥तद्
 नाद्धिनिर्मुक्तादेहादिव्यवपुर्धरा॥२७॥दिव्यांबाधरादेविमो
 नस्थातिसुंदरि॥ब्राह्मणान्तनमस्तुशिवलोकेजगामह॥२८॥
 अतःपरंतीर्थंब्रह्मतीर्थंततःपरं॥सहस्रकुंडसंज्ञंतेदर्शनान्मु
 क्तिदायकं॥२९॥माघेतुरथसप्तम्यातस्मिन्नूतानंकूरोतियः॥ब्रह्म
 ह्मासहस्रैस्तुमुच्येतेनोत्रसंज्ञायः॥३०॥सहस्रकुंडमाहात्म्यंना
 लंबेकुचतुर्मुखः॥नत्राकूरोनवाशेषस्तत्वेतिक्वंचन॥३१॥
 नंदीतेऽस्यमाहात्म्यंकथितंतवनारद॥अस्यश्रवणमात्रेणसर्वपा
 पेःप्रमुच्यते॥३२॥पूर्वपुण्यादयंशोक्तंतोनंदितटामिदं॥एवंक्षेत्र
 स्यमाहात्म्यंतवशोक्तंसमासतः॥इतिश्रीब्रह्मांडपुराणेनंदितटमा

१२
जा
जावलीयवर्णनं
जावलीयवर्णनं

दानं ततो दद्यात्तु गौतमीतीरवासिनां एवं संपूज्य विधिवत् तीर्थं प्रादुर्गम्य चरेत् ॥ ४॥
 गुरुं संपूजयेत्पश्चात् स्वयं सजीतबंधुभिः ॥ गोदानं गुरुवे दद्यात्सर्वसांतप्ययस्वि
 नी ॥ ५॥ मूर्तिदानादिकं देयं वित्तं च छेन्नकारयेत् ॥ इति श्री ब्रह्मांडपुराणे ब्रह्मा
 नारदसंवादि गुरु गंगा पूजनं नाम षष्ठोऽध्यायः ॥ ६॥ नारद उवाच ॥ भावतीर्थ
 मिति प्रोक्तं यत्तया कमला सनातस्याहं श्रोतुमिष्टमिच्छामि विस्तरात्तु पयामम ॥ १॥
 ब्रह्मोवाच ॥ भावतीर्थमिदं पुत्रदर्शना नृमुक्तिदायकं ॥ मुक्तिं प्रदत्तं यथा तस्मा
 न्दानादितर्पणे ॥ २॥ अत्रैवोदाहरंति ममिति हासं पुरातनं ॥ अवंतिपुरे व
 श्मिदिजे ॥ मूर्ध्नि पारगः ॥ ३॥ भारद्वाजकुलोत्तमो नामा मूर्ध्नि पारगः ॥
 तस्य प्रवयसां कन्या जाता सर्वा गमुंदरि ॥ ४॥ लीलावतीति विख्याता ताराधि
 पसमानना ॥ तां कुलीनाय दानं दत्वा ददौ कन्यां शुभे हनि ॥ ५॥ विवाहे विनिवृ
 त्ते तु तस्मिन्नेव दिने वरः ॥ पंचतमगमाद्दीप्ता मूर्तिस्तथाः कर्मविपाकतः ॥ ६॥ त
 द्वर्ध्वं बोगदृष्टाताः शोकं दुःखं समन्विताः ॥ साधुबालापितुर्गृहे अवर्धत यथा
 शशि ॥ ७॥ तारुण्यं समनुप्राप्य सा स्वकर्मपजीविनि ॥ सर्वविद्यासु निष्णा
 ता सर्वलोकोपदेशिनि ॥ ८॥ कौवर्मा दूता मया सा जना कर्षणतस्तं आ
 हुय लोकान्सावत्किरे मृदा भववर्त्मनि ॥ ९॥ न स्नानं व्यतदात्तं व्यनहोतव्यं
 कदाचन ॥ न जपं व्यशरीरस्य संतापो न प्रदीयतां ॥ १०॥ स्नानाय यदि भूमुक्तिं

वे

विधिवत्ततो गंगास्तुतिं पठेत् ॥ १० ॥ प्रयागे चित्ररूपा त्वे नैमिषे त्वं सरस्वती ॥
विंध्ये त्वं नर्मदे देवी कुन्दास्थेत्या तु गोतमी ॥ ११ ॥ गंगायाः सरितः सर्वास्त
वरूपाणि गोतमी ॥ मेदा विनी समस्तस्य स्वर्गदेवैः सुसेविते ॥ १२ ॥ यत्पूजि
तं मया देवि परिपूर्णं तदस्तु मे ॥ महर्षयो पुण्यापानि नाना योनिषु यत्कृतं ॥ १३ ॥
आहारजनितं पापं क्षुत्तृष्या व्यापियत्कृतं कुटुंबार्थं व्ययसापं मायामोहं न य
त्कृतं ॥ १४ ॥ तीर्थेषु यत्कृतं पापं पूर्ववज्रादिभोजनमि ॥ रागद्वेषादिजनितं पा
पं द्रोहादियन्मया ॥ १५ ॥ हिंसानिंदादिजं पापं मे ददृष्ट्यादियन्मया ॥ देहमि
मानं जं पापं सर्वदा यन्मया कृतं ॥ १६ ॥ कृतं च व्ययसापं मविष्यं त्वेव गोतमी ॥ त
स्मादशेषपापानां त्राहि गोतमी सर्वदा ॥ १७ ॥ निःपापोऽस्य धुना देवि प्रसादा
त्तव नान्यथा ॥ जन्मप्रमृतिपापानि बहूनि विविधानि च ॥ १८ ॥ हस्वार्वा कुत्र
अहसायाः षडहं व्रतमाचरेत् ॥ अहस्येनेति सूक्तं हि जप्त्वा वाष्टोत्तरं द्रोतं ॥ १९ ॥
तिलाज्यं जुहुयाद्दिद्वान् गुरुं संयतमानसः ॥ सपत्नीकं गुरुं चात्र पूजयेद्
स्त्रिभूषणैः ॥ २० ॥ गंगा प्रीत्यै गुरु प्रीत्यै ब्राह्मणान् पारितोषयेत् ॥ देयानि वंश
पात्राणि सप्त सोपस्कराणि च ॥ सौभाग्याष्टक्युक्तानि दंपतीभ्यो निवेदये
त् ॥ ब्राह्मणेभ्योऽपि देयानि गोधूमे पूरितानि च ॥ २१ ॥ सुवर्णं च तत्पूर्णं निक्का
स्य पात्राणि सप्त च ॥ यथा शक्तिं प्रदेयानि दानानि विविधानि च ॥ २२ ॥ शरी

गृहाणा धर्ममया दत्तं गंगे ब्राह्मण तारके ॥ तदुद्भवं महादिव्यं उदकं स्वमृतोप
 मं ॥ ७७ ॥ गृहाणा नमनं गंगे रूपया भक्तवत्सले ॥ क्षीरोदधि समुद्भूतं क्षी
 रज्ञानार्थमाहृतं ॥ ७८ ॥ स्वीकुरु त्वमहाभागो गोदे सर्वघनाशिनी ॥ लस
 त्क्षोमयुगं देवी गुणातीते नृकंपया ॥ ७९ ॥ यथा शक्तिमयानीतं गृहाण त्वन
 मोक्तुं ॥ सुसूत्रां गुंफितां दिव्यां पवित्रां परमां शुभां ॥ ८० ॥ गृहाण वृंष्टं मूषां
 त्वंगं गोब्रह्मादिनिर्गते ॥ कर्पूरगुरुकस्तूरीकंकोलाय मनोहरं ॥ ८१ ॥ गृहा
 ण चंदनं देवि गोदावरिनमोक्तुं ॥ पारिजातादिपुष्पाणि दिव्यगंधानि गो
 तमीनां आनितानि तव प्रीये गृह्यतां रूपयामम ॥ ८२ ॥ सुगंधितं रुसं पन्नं गं
 धद्रव्यं विनिर्मितं ॥ ८३ ॥ आजिघ्रं रूपकं गंगे संसारादुद्धरत्यमं ॥ अ
 संतमुज्ज्वलं दिव्यं अज्ञानांधविनाशकं ॥ ८४ ॥ आरार्तिं कं मयानीतं गृ
 हाण सरितां वरे ॥ अन्नं यनुविघं स्वादुरसैः षड्रिसमन्वितं ॥ ८५ ॥ नि
 यतस्त्रिपरे गंगे नैवेद्यं प्रति गृह्यतां ॥ महाफलं समानीतं गृहाण सरि
 तां वरे ॥ ८६ ॥ मनोहरं फलं देवदेवस्य वल्लभं ॥ नागवल्लीदले
 युक्तं त्रैमुकेण समन्वितं ॥ ८७ ॥ कर्पूरकावितं गंगे तां वृक्षं प्रति गृह्यतां ॥
 जांबूनदमयं दिव्यं रचितं विश्वकर्मणा ॥ ८८ ॥ गोदावरी गृहाण त्वं देव
 त्रय नमस्कृतं ॥ नमामि गंगे तव पादपंकजं सुसुरैर्वंदितं दिव्यरूपं ॥ ८९ ॥
 शक्तिं च मुक्तिं च ददा सिनि संभावा नुसारेण सदानराणां ॥ एवं संपूज्य

८२

५७

१७

ततः क्षमापयेद्देवं पूलेनार्घ्यं प्रदापयेत् ॥ ६३ ॥ बृहस्पते सुराध्यक्ष स
र्वदेवनमस्तुते ॥ गृहाणार्घ्यं मया दत्तं सिंहस्यैव भार्यया सह ॥ ६४ ॥ एवं
बृहस्पतिं पूज्य गंगा पूजां समारभेत् ॥ ६५ ॥ गंगातीरे शवाग्ने देव शुभे देवा
लये शवा ॥ ६६ ॥ कुर्यादष्टदलं पद्मं गोमया लिप्तं मृतले ॥ कलत्रं स्थापये
त्तत्र तत्र पात्रं न्यसेत्ततः ॥ ६७ ॥ आसनार्थं नवं वस्त्रं ताम्रपात्रोपरि न्यसेत् ॥ त
त्र संस्थापयेद्देवीं गौतमीं रजताकृतिं ॥ ६८ ॥ च स्थाप्य पद्मपत्राक्षि पद्मगर्भस्य
रूपिणीं ॥ नमस्ये पद्मचरणं पद्मासनं निवेदिनीं ॥ ६९ ॥ चतुर्भुजां सुधापूर्णां
कलत्राद्व्यधारिणीं ॥ अभयाक्षकुरां दिक्षिणाधः कूरः क्रमात् ॥ ७० ॥ क्षो
मयुगमपद्मिनीं नारहवं च व्यधारिणीं ॥ अराजदधरां देवीं दिव्यपुष्पैः सुशोभि
तां ॥ ७१ ॥ दिव्यकूर्पूरगंधाढ्यां श्वेतचंदनचरितं ॥ लसन्मंजरीं वरणै रण
ले कृणामं डितां ॥ ७२ ॥ रत्नागदधरां गंगां कुमलद्वयकुंडलां ॥ दिव्यस्त्रमणिकां
पूर्णां सर्वाभरणभूषितां ॥ ७३ ॥ एवं ध्यायेन्महामोक्षां लोकानुग्रहकारि
णीं ॥ अघक्षयरे देवि चंद्रवत्प्रिये नमो ॥ ७४ ॥ निजस्यैव समादाय आगच्छ म
म सन्निधौ ॥ अनंताब्जदिशा पुत्रमनंतारं मम हानलं ॥ ७५ ॥ हे माद्रिकेशर
गंगे आसनं प्रति गच्छतां ॥ लोकोत्तमैर्धुत्तमांगे विभर्ति तां शिवस्य य ॥ ७६ ॥
पापं गृहाण भोगं पापभंगं मया पदे ॥ सरंती मावमाहात्म्यं कृत्वा कारसा सुरा ॥ ७७ ॥

सिद्धिप्रतिग्रहः ॥४९॥ परकार्यापकरणं परद्रव्योपजीवनं ॥ दुर्वाक्यासा
 वदुष्टां प्रपन्नं कादिपक्षणां ॥५०॥ अत्रैयविक्रयाद्याश्चैत्यादिष्विद
 र्घणं ॥ अत्रतंत्रतलोपश्चमहापातविसंगतिः ॥५१॥ नास्तिक्यं स्वध
 मेवपरधर्मक्रियारतिः ॥ अपूज्यपूजनं पूजापूज्यानां व्यवतिक्रमः ॥५२॥
 इत्यादिकर्मनाशार्थं गोतमीयात्रयाथवा ॥ शरीरेण करिष्ये ह धनतो वा
 न्यतोपि वा ॥५३॥ स्नात्वेव तीरमागस्य दंडवत्प्रणमं द्विजान् ॥ एवं संप्रार्थये
 हं गोदंडवत्प्रणमं तथा ॥५४॥ आत्मनः शुद्धिकामो वापितृणां मुक्तिहेत
 व ॥ वपनं कारुष्यामि तीरे हंतवो गोतमी ॥५५॥ वापि इत्याततः केशान्
 स्नानं हत्वा विधानतः ॥ दत्तादानादि दत्तारात्रावुपवसे स्वयं ॥५६॥
 ततः प्रभाते विमले हत्वा स्नानादिकाः क्रियाः ॥ गुरुं गंगां यथाशास्त्रं पूज
 येत्तदहं एव कुरु ॥५७॥ आमाषास्य लपर्यंतं सोवर्णं कारयेद्गुरुं ॥ तत्रैव
 निधिं येन यथाशक्त्या विधाय च ॥५८॥ सोवर्णं राजंती वापि गंगां वापि
 कुरुयेत् ॥ स्थापयेदत्रणं कुंभं वस्त्रयुग्मेन वेष्टितं ॥५९॥ ताम्रपात्रे प्रतिष्ठा
 प्येतत्र संपूजयेद्गुरुं ॥ आर्ग्यं विबुधैः चार्पयति ह स्फुरत्पूजितं ॥६०॥ दंडा
 दस्तत्र वरदकमंडलुधरप्रभो ॥ पूजं तव करिष्यामि गोतम्या सहितं स्वयं ॥६१॥
 जीवो बृहस्पतिः सरीराचार्यो गुरुरंगिरा ॥ वाचस्पतिर्देवमंत्री शुभं कुर्यात्सदा
 मम ॥६२॥ उपचारैः षोडशैर्गुरुं संपूजयेत्ततः ॥

पापनुत्तये ॥ ३६ ॥ बृहस्पतेः सिंह राशि प्रवेशान निमित्ततः ॥ गोदायात्रां क
 रिष्यामि इति संकल्प्य वाग्यतः ॥ ३७ ॥ आद्रक्यार्थादि ध्यानेन स्वर्गस्योक्त विधा
 नतः ॥ निर्गणैस्त्वगदा नौ निनसा स्वासिष्ट देवता ॥ ३८ ॥ आदियोगणना
 यश्च विष्णोश्चैव महेश्वरः ॥ आयांतु सह देवा सिः स्नानार्थं गोतमीसुताः ॥ ३९
 सर्वे ये स आयांतु पितरः ॥ आद्रकाक्षिणः ॥ या स्नामि गोतमी गंगां सिंहस्थे तु बृहस्प
 तः ॥ ४० ॥ ब्रह्मचर्यादि नियमैर्व्रतैर्देवि वृषांकुरु ॥ तव यात्रा विधा स्या
 मि प्रसीद गोतमा दृते ॥ ४१ ॥ ततो गोदादि निर्गय यथा शक्त्या पठन्न जन ॥
 आथानुगोतमी वीक्ष्य पठन्न त्रिमिम्बु च ॥ ४२ ॥ मानो वा द्वाय जेयस्तः पापे
 र्बहु विचैरुह ॥ तव दर्शनमात्रेण पूत मां कुरु गोतमी ॥ ४३ ॥ साष्टांग प्रण
 मेत्य श्वा स जेयानमुपानहौ ॥ गंगातीरमुपागम्य कुर्यात्संकल्पमादरात् ॥ ४४ ॥
 प्रथमाश्रममारभ्य यत्किंचित्कल्पं कुरुते ॥ ब्रह्मिकीटादिहननं यत्किंचित्क
 णिहिंसनं ॥ ४५ ॥ आद्रिकस्य च चित्यागो निसने मि न्तिक च्युतिः ॥ वेदान
 ध्ययनं वेदनिंदा वेदस्य विव्युतिः ॥ ४६ ॥ मातापित्रोरंशुषाते द्वाक्याकरणं
 तथा ॥ शुर्वादिश्रेष्ठ विप्राणां यत्किंचित्तंदु कृतं कृतं ॥ ४७ ॥ अनृतालापनं
 किंचित् षट्कर्मकरणं तथा ॥ अनाश्रमस्थिता ग्यादिदेवशुश्रूषणादि
 कं ॥ इन्द्रियाभिरतिस्त्रीषु नाना जातिया भवेत् ॥ शणिना ताडनं दुष्टवा

अहो गर्जति तीर्था निपावना निमहीनले ॥ यावन्न श्रूयते गंगा गोतमी सी
 ह गंगुसौ ॥ २३ ॥ यस्मिन् दिने यदा सिंहे गुरुर्यानि विशेषतः तदा यत्नेन
 यः स्नानं सर्वतीर्थं प्रपूज्यते २४ ॥ उत्सुकानि वतीर्था नि समायांति हि
 कोटिशाः ॥ सीह प्रवेशादिवसे निर्गमेपि विशेषतः ॥ २५ ॥ वर्षवसंति ती
 र्थानि देवता गोतमी जले ॥ स्वस्थाने वा स्वरूपेण प्रवेशे निर्गमे स्थिताः ॥ २६ ॥
 प्रवेशे यस्मिन् प्रोक्तं निर्गमे पितृते चिके ॥ मध्येपि केचिद्विष्टंति प्रवेशे
 निर्गमे तथा ॥ २७ ॥ वर्षस्नान फलं तेषां अदिमध्यावसानतः ॥ वर्षवसंति
 तीर्थानि स्वपापविनिवृत्तये ॥ २८ ॥ तस्मात्सर्वस्नाना सेव्या तारा तीर्थेति
 गोतमी ॥ न गोतमी समतीर्थं यत्र सा गीरशी स्थयं ॥ २९ ॥ वर्षवसंति तस्या
 स्तु नैव यात्रा फलं क्वचित् ॥ अन्यतीर्थैः समं गंगा एव दंति नरा धमाः ॥ ३० ॥
 तीर्थस्नानं सर्वपुण्यं नैव तेषां कदाचन ॥ यस्मिन् दिने गुरुर्यानि सिंहरासिं
 दि जेतुम ॥ ३१ ॥ तस्मिन् दिने प्रवृत्तं व्यंगस्या गोदा महानदी ॥ स्नानदानादि
 कं पुण्यं जपहोमत्रियास्तथा ॥ ३२ ॥ स्नानदानादिकं होमस्तर्पणं देवतार्चनं ॥
 पिंडदानादिकं सर्वं कर्तव्यं पुण्यकांक्षिभिः ॥ ३३ ॥ पूर्ववयसि कर्माणि कृत्वा
 पापानि मानवः ॥ गोदा सेवां प्रवृत्तं मुक्त्यानि परांगतिं ॥ ३४ ॥ अथ या
 त्राविधिं वक्ष्ये रूपया तव नारदा ॥ स्वर्गदेवमप्यर्थं विधाया क्यदयं तथा ॥ ३५ ॥
 ततो गच्छेत्तु यात्रार्थं सत्त्वा मनसि गोतमी ॥ एवं गुणविशिष्टार्थानि शोषा

ष्णुमुवाच तारया सह ॥ कालस्यास्य च तीर्थस्य त्वं वरं दानुमर्हसि ॥ देवै सह न तो वि
ष्णुर्गुहं वचनमब्रवीत् ॥ सर्वं शृण्वन्तु मे वाक्यं सर्वलोकोक्तिं परं गंगायां सिद्धि
र्जीवे कालो यमति पुण्यदः ॥ ११ ॥ सिंहे गुरो र्यदा याति तारा तीर्थं सरे सह तारा
तीर्थं समासाद्य वस्तु व्यंशुद्धिं कामया ॥ १२ ॥ अहं भव श्रुत्वा त्वं त्वं स्तथा न्यस्य सत्त
माः ॥ वासं तत्रैव गंगायां तारायां सिंहे गुरो ॥ १३ ॥ प्रयागादीनि तीर्थानि
गंगायाः सरितस्तथा नंदी तैते वर्षमात्रं स्थातव्यं सिंहे गुरो ॥ १४ ॥ सिं
हे पुण्यदा गोदा यत्र कुत्रावगाहिता ॥ तस्मात्कोटिगुणान् तारासंगमे तव
गाहिता ॥ १५ ॥ पुण्यो देयेतथानंदी तैते गंगातिपावनी ॥ तारा तीर्थं विशेषे
षण विज्ञेयं सिंहे गुरो ॥ १६ ॥ मणिकूर्णी यथा कास्यां प्रयागे संगमो यथा ॥
तथानंदी तैते ज्ञेयं तारा तीर्थं द्विजोत्तम ॥ १७ ॥ तारा तीर्थं समासाद्य यः स्ना
नं कुरुते नरः ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तो याति ब्रह्मपदं च ॥ १८ ॥ नंदी वैश्वर
मारं यथा वतीर्थं वै धिं सतः ॥ मुक्तिमुक्तिप्रदं ज्ञेयं तारा तीर्थं विमुक्तिदं ॥ १९ ॥
सिंहे स्थिते गुरो तारा संगमे विधि पूर्वकं ॥ स्नात्वा न्यस्य गुरुं गंगां मुच्यते
न सर्वपातकैः ॥ २० ॥ नारद उवाच ॥ गुरो गंगा पूजनं स्य विधिमेव नुमर्ह ॥
वदेत्तत्प्रपयामस्व को विधिः पूजेन तयोः ॥ २१ ॥ कानि दानानि देयानि वि
स्तारान् नुमर्हसि ॥ ब्रह्मोवाच ॥ शृणु नारद वक्ष्यामि गुह्यं गुह्यतरं तव ॥ २२ ॥

बृहस्पतिरथोवाचतारेयं व्यभिचारिणि ॥ संग्राह्या नति वा विष्णोः सं
 शयं चेतुमर्हसि ॥ ६१ ॥ तमुवाच ततो विष्णुस्तारेयं संगृहीयतां ॥ बला
 द्वाशी हतानां तु प्रायश्चित्तं विधीयते ॥ ६२ ॥ गोतमी सेवनं पुण्यं तारे
 यं कर्तुमर्हति ॥ तस्मात्सर्वयुता तारा गोतमी या तु माचिरं ॥ ६३ ॥ इति
 श्रीब्रह्मांडपुराणे ब्रह्मानारदसंवादे विष्णुवाक्यं नाम पंचमोऽध्यायः ॥
 ब्रह्मोवाच ॥ विष्णोर्वाक्यमुपाकर्ष्य तारा मादाय देवताः ॥ अंबकं ते समानी
 यतारं ताराधिपाननां ॥ १ ॥ विष्मिंतकमयं वस्त्रं तारायै परिधाय च ॥ गंगा
 द्वारं सभारस्य प्रक्रम्य चक्रुरादरात् ॥ २ ॥ उत्तरस्थां सुराः सर्वतारादक्षिणगामि
 नी ॥ त्रैमेण स्नापयित्वा ताराध्यायां विलोकयन् ॥ ३ ॥ एवमेण संस्नाप्य नदी
 तटमुपागमन् ॥ स्नानमात्रेण तत्रैव पूता भूत्वा वरानना ॥ ४ ॥ ताराध्यायां समाहो
 क्य वासश्चालोक्य शोभनं ॥ विस्मिंतकमयं शुद्धं विष्णुर्गुरुमुवाच ह ॥ ५ ॥ गृहाणे
 मांगुरोस्तारां पूतां तीर्थनिषेवणात् ॥ विस्मयेन्न कृतव्योगां गाते द्विजसत्तम ॥ ६ ॥
 यत्रोमसरणा देवमुच्यते ब्रह्महापि हि ॥ गंगागंगेनियो ब्रह्मयोजनानां शतैरपि ॥ ७ ॥
 मुच्यते सर्वपापेभ्यो विष्णुलोकं स गच्छति ॥ विष्णोरंगा समुद्रं तावति त्रिगंगां स
 मुपागता ॥ ८ ॥ गंगागोदावरी वृष्णा तस्माद्गंगा त्रयं लिङ्गं ॥ बृहस्पतिस्ततो वि

तरणीपतिनंददृष्टादेवाः सर्वजयातुराः॥पलायनपराःसर्वत्रुष्कास्थाःस
तजाकुलाः॥४९॥पलायनपरास्तृयाब्राह्मणशरणययुः॥ब्रह्मातेषा
वयःश्रुत्वाविष्णुनाशंकुरेणच॥५०॥देवानूद्विजानुसमाह्वयेवेशावो
वाक्यमब्रवीत्॥रेनिशाकुरदुर्धनदुरात्मनूगुरुतत्पग॥५१॥प्रयच्छेमां
गुरोर्भार्यांनोवेष्टापददामिते॥ब्रह्मणोवचनानाराचंद्रःप्रादाद्बृह
स्पतेः॥५२॥बृहस्पतिसंतनयमयाचेदीयतामिति॥चंद्रो न प्रदेदो न
स्मैममायमोरसेतिच॥५३॥गुरुश्चंद्रमथोवाचममायनतवात्मजः॥
तयोर्दिवदतो ब्रह्मानाराचवनमब्रवीत्॥५४॥कस्यायमोरसःपुत्रःस
यमेव नू मर्हसि॥तारोवाचत्राने ब्रह्मनूचंद्रस्यायंबुधःसुतः॥५५॥
तारावचनमाकर्ण्य बृहस्पतिमवाषत॥बृहस्पतेगृहाणमां तारां तारा
धिपानना॥५६॥चंद्रस्वसुतमादाय ताराधीशोगृहययौ॥बृहस्पति
र्निजानैष्ठतारां ताराधिपानना॥५७॥तारेत्वं ब्रजवातिर्बुधश्चेष्टसित
श्चाकुरु॥ततस्तारावेपमानाविष्णुशरणमाययौ॥५८॥तुंगतिसर्व
लोकांतां तंधाता तं पितामह॥पतिनाहं परिसक्ता त्रतामेतं सवाच्युत॥५९॥
बृहस्पतिं समाह्वये वचनं चेदमब्रवीत्॥बृहस्पतेइयं भार्या तारयैवि
जगत्सुते॥६०॥

स्वीपराशरः क्रोधपरीतयेताः॥ सुवर्णपुंरैः सुदृढैः शिल्पिभिरैव कृपाकरं तं
 सुदृढं जघान॥ ३७॥ कृपाकरः शिल्पिभिरैव कृपाकरं तं विना कस्यस्य बाणपुंरैरपि वर्ष
 मारात्॥ बिभेदतं बाणगैर्विना स्ववशिष्टमेवापि ससारैवेगात्॥ ३८॥
 वशिष्टः क्रोधसंतप्तो जमदग्निं मृगुस्तथा॥ पराशरः कस्यप्यश्रुपुलस्यः
 पुलहः क्रतुः॥ ३९॥ जाबालिगोतमश्चापि वालखिल्यास्तथापरे॥
 स्वसंबल्यमवैश्चापैश्चंद्रसर्वे समाकुरुन्॥ ४०॥ चंद्रसंपीडितं दृष्ट्वा
 देवाः इंद्रपुरोगमाः॥ बाणजातैरसंभ्रांता ब्राह्मणापर्यधीउयन्ते॥ ४१॥
 शत्रुं वशिष्टं पुलहावरुणं समवारयन्॥ वामदेवः कुबेरस्य बाहानि न्ययमा
 लय॥ ४२॥ सारथ्ये शिरः कायादृष्ट्वा द्रुमावपीतयन्॥ कुबेरं दशमि
 र्विधापातयामास भूतले॥ ४३॥ कुबेरपतितं दृष्ट्वा यमः क्रोधसम
 न्वितः॥ दंडमुद्यम्य वेगेन वामदेवमिताडयन्॥ ४४॥ यममागतमालो
 क्य मार्गविदशमिः शरैः॥ हृदिविब्याधवेगेन महिषात्तमपातयन्
 ॥ ४५॥ पतितं यममालोक्य सूर्यः क्रोधसमन्वितः॥ हृदिविब्याधवे
 गेन मार्गविपं च शरैः॥ ४६॥ पराशरस्तस्य हन्यान् रथसार
 मथिना सह॥ व्यधमद्वाणसंघातैः शयातयन्

निरत्रपानश्मान्देवान्ध्रुतमात्रिविलंब्यतां॥ ततोवाणान्कृत्रांतींश्चेतोमप्रा
समुद्गरा॥२५॥ ब्राह्मणानां वधार्थाय प्रेषयामास वृत्रहो वशिष्ठस्तमसंप्रा
प्तां शस्त्रवृष्टीं सुपुष्कलां॥२६॥ कमंडलुजलेनैव मसीकृता चकार ह॥
ततो वशिष्ठं दत्वा पिबार्णे रीद्रो हन दृढं॥२७॥ वरुणः पंचमि श्रेव कुबेरो न
वमिस्तथा॥ चंद्रः समंदरो श्रेव यमः पंचदशैः शरैः॥२८॥ अन्ये द्वाप्यात्रि
मि श्रान्ये वशिष्ठं समपीडयन्॥ विश्वामित्रस्तं दृष्ट्वा वशिष्ठं शरपीडि
तं॥२९॥ त्रिमिरो रावतं विधा देवराजं त्रिमिस्तथा॥ कुबेरस्य धनुर्ध्रिस्तथा
पादशर्मिः शरैः॥३०॥ एकेन मेत राजतं विधा मूर्मावपातयत्॥ चंद्रस्य का
र्मकं बाणान्वाहनं च त्रयामरो॥३१॥ स्वबाणैस्तीक्ष्णैः हस्तासेहीहनादम
थाकरोत्॥ तस्य तल्लाघवं दृष्ट्वा देवाः सत्रस्तमानसाः॥३२॥ ब्राह्मणेन जो
षिकं मत्स्ययुद्धायैव प्रचक्रमुः॥ वशिष्ठः सुदृढबाणै रीद्रं मार्घस्तनात
रे॥३३॥ सगाढवेदनाक्रान्तं हृदयो म्यपतद्भुवि॥ विद्वलंतमप्येवाहमा
तलिर्नगरी प्रति॥३४॥ ततो हाहा ह्रता देवाः पलायनपराभवन्॥ तां
श्चंद्रो वारयामास युद्धतां युद्धतां मिति॥३५॥ ततो रूषीणां प्रवरस्तप

१२

तदा बृहस्पतिः बृहदो इन्द्रं गत्वेदमब्रवीत् ॥ चंद्रेण मे हृता माया तां मत्स्यंते
 ददाप य ॥ १५ ॥ बृहस्पतेः वचः श्रुत्वा इन्द्रो नोवाच किंच न ॥ तदा बृहस्प
 तिर्देवान् नृशशापको धारुणितः ॥ १६ ॥ पाषाणरुपाः सर्वपिकलौ सर्व
 कविष्यथ ॥ एवं शप्ताक्षे देवानिरगात्स बृहस्पतिः ॥ १७ ॥ तदा दुरवप
 रीतात्मा ब्राह्मणान् नृशरणं ययौ ॥ कस्य पाद्याः सतो विशाको धारुणिलोच
 नाः ॥ १८ ॥ ब्राम्ह्याश्चियो दीप्यमाना युद्धाय ब्रतनिश्चयाः ॥ वशिष्ठं प्रेषया
 मासु ॥ तारा नो दीयतामिति ॥ १९ ॥ देवो नु वशिष्ठः संगम्य वचनं ददौ मे ब्र
 वीत् ॥ बृहस्पते गुरोः पत्नितारां विन्न प्रदीयते ॥ २० ॥ देवास्तम ब्रुन् सर्वता
 रया विवृण्वति ॥ कविर्गुरुकथं तारां संग्रहं हि वृण्वति ॥ २१ ॥ व्यसि
 रारवती तौ संग्राह्या भवता कथं ॥ द्रव्यं गृहीत्वा गंतव्यं तारामेत्ययदृष्ट
 या ॥ २२ ॥ ततस्ताने ब्रवीत्सर्वं वशिष्ठो देवमापितं ॥ श्रुत्वेतद्वचनं तेषां
 देवानां पायकारिणाम् ॥ २३ ॥ कस्य पाद्यादिजवरा देवान्योद्धुमुपाद्रवन् ॥
 ततो मरावती गत्वा ब्रह्मणा स्तीव्रमन्यवः ॥ २४ ॥ इन्द्राद्दानं प्रकुर्वाणः यु
 द्धे नो दीयतामिति ॥ ऐरावतं समाहस्य इन्द्रो देवगणो र्हतः ॥ २५ ॥ ब्राह्मणे
 सहसं योद्धुरिरगात्स पुरा द्वहिः ॥ विलोक्येद्रं समायातं कस्य पाद्या मुनिश्वराः ॥
 नि

१२

३६

ब्रह्मापि कमलांतस्थे तारा रूपविमोहितः ॥५॥ तं चंद्रश्चक्रमेदृष्ट्वा
 तस्यालावण्यमोहितः ॥ उपाये सावशं नैव यदायाति यतिव्रता ॥५॥
 तदा गुरुमुपागम्य पटितुं सप्रचक्रमे ॥ पटित्वा सुखिरं चंद्रो गुरुं वचनम
 ब्रवीत् ॥६॥ दक्षिणां दानुमिच्छामि ये हितं महे हे विमो ॥ तारया सह
 देवानां पुरोधास्तद्गुरुं ययो ॥७॥ ततो हि नैः कतिपेयं चंद्रो गुरुमभाषत ॥
 शुश्रूषां कर्तुमिच्छामि तारातिष्ठतु महे ॥८॥ ततः शुश्रूषणपरः पादसं
 वाहकादिभिः ॥ रात्रौ तारां बलाच्चंद्रो बुभुजे काममोहितः ॥९॥ ताराग
 र्भं दयो चंद्रान् पुत्रं सा सुषुवे बुधं ॥ तदा बृहस्पतिस्तारां नेतुं समुपन
 क्रमे ॥१०॥ ततो बृहस्पतिः प्राह तारामे संप्रदीयतां ॥ तस्य तद्वचनं स
 चंद्रो गुरुमभाषत ॥११॥ ब्राह्मणस्य कथं भार्या तारा सर्वांगसुंदरि ॥ मो
 क्ति किं सर्वं तस्येव माला कंठे सुशोभन्या ॥१२॥ ममेयं द्विजराजस्य तारा
 पत्नी भविष्यति ॥ इति तस्य वचः शृत्वा चंद्रगुरुं च भाषत ॥१३॥ गुरुन
 ल्यगरे दुष्टविमेतद्भाषसे बुध ॥ चंद्रस्तदा क्रोधपरीतचेता बृहस्पति
 वाक्यत्रारे सुगाढं ॥ निर्मर्षं दुतेस्तु बहिर्निरस्य निजं गृहं संप्रविवेका
 दुष्टः ॥१४॥

ततस्यवाक्यमाकर्ण्य शंखोवा क्यमब्रवीत् ॥ एतत्सर्वं कुरिष्यामि अन्यच्च श्रूयतां
 वचः ॥ ५५ ॥ तया यत्स्थायितं स्थापितं लिङ्गं रूपमोचनसंज्ञकं ॥ नदी तटे तिष्ठेय
 स्मिन् दर्शनोदृष्टमोचनं ॥ ५५ ॥ पुष्पमासि यदा सर्वं वासरो हि भविष्यति ॥ तदा
 सूर्यो दयात्पूर्वं रूपमोचनसंज्ञकं ॥ ५५ ॥ तीर्थे स्नानं शिवं च वारुणेभ्यो मुख्य
 ते नरः ॥ रूपमोचनमाहास्यनालवक्तुं चतुर्मुखः ॥ ५६ ॥ इति दत्तावरतसंज्ञकं
 रंतरधीयत ॥ सोमरिपितृभिः सांख्यैर्लोसस्थानमन्वगात् ॥ ५७ ॥ इति श्री
 ब्रह्मांडपुराणे ब्रह्मानारदसंवादे रूपमोचनमाहास्यनामैवतुर्थोऽध्यायः ॥
 ब्रह्मोक्त्या तारातीर्थसमुत्पत्तिं तु श्यं संवृथयामि मे ॥ ॥ यत्रामस्मरणो देव
 सद्यः पूजो भवेन्नरः ॥ ५८ ॥ ब्रह्मस्य ते स्तुत्या पत्नी तारा ताराधिपाननां ॥ सुं
 दरी सुदती सुभूनी लकुचिर्मूर्द्धजा ॥ ५९ ॥ सुकुमारी नवव्यागिपिनो न
 तपयोधरा ॥ यद्वावण्यविभूता स्मरानं संश्रयस्त्रिवः ॥ ६० ॥ जला
 तरे शेषशायि विष्णुर्लवण्यमुदधीः ॥ ६१ ॥ ६१ ॥ ६१ ॥ ६१ ॥ ६१ ॥

अहंवेशवरूपेण नीलकण्ठमिदः शिवः ॥ ४० ॥ ठेढीदुर्गासमायुक्तो तिष्ठति
। सप्रियं वरुण ॥ नदीनदं समासाद्य वेशवयः प्रहृजयेत् ॥ ४१ ॥ सर्वान् कामा
न्नेवाप्नोति अन्ते मुनिं च विन्दति ॥ नीलकण्ठं तु सिद्धीं शातपश्चिमस्यां व्यवस्थि
तं ॥ ४२ ॥ षण्मासं सेवनान्नस्य अपुत्रः पुत्रमाप्नुयात् ॥ यं यं प्रार्थयते कामं तं
तं प्राप्नोति मानवः ॥ ४३ ॥ इति देव्या वरं दत्त्वा उभौ तत्रैव संस्थितौ ॥ हृणामो व
नमाहास्यं प्रवक्ष्यामि तवाद्भुतं ॥ ४४ ॥ यस्य दर्शनमात्रेण हृणैः सर्वे विमुच्य
ते ॥ अत्रैवाकुरुंति ममिति हासं पुरातनं ॥ ४५ ॥ सौभरिर्नाम विस्थातो
ब्राह्मणो ब्रह्मवर्यवान् ॥ कदाचित्कालयोगेन यमलोकां जगाम ह ॥ ४६ ॥
तं दृष्ट्वा प्रेतराजस्तु क्रोधादिदमुवाच ह ॥ पैत्र्यं हृणं अनुच्युः आगतोसि
ममंति कं ॥ ४७ ॥ त्वं वने पितरोगार्त्तं पतिष्यस्य धुने वहि ॥ तद्वाक्यं श्रवणात्
स्तमानसो द्विजसत्तमः ॥ ४८ ॥ नदीनदं मुपागम्य स्नात्वा गोदावरी तटे ॥ सं
स्थाप्य लिङ्गं तत्रैव तपसे वृत्तनिश्चयः ॥ ४९ ॥ निराहारो दिवारात्रौ त्रीं कृत्वा स
त्तमानसः ॥ ततस्तद्वदशमे मासि त्रिंशद्वारं लोकां कुरुः ॥ ५० ॥ तमुवाच द्विजवर
वरं वरय सुव्रत ॥ तमुवाच द्विजवरो वरो नापेक्षितो मम ॥ ५१ ॥ त्वं वने पित
रोगार्त्तं अपुत्रस्य ममानय ॥ अदारसि वृत्त्यं मगवन् कुरुण निधे ॥ ५२ ॥

स्थास्मामि सर्वदानं णां दर्शनसिद्धिदायकः ॥ २८ ॥ नारद उवाच ॥ येन्यादृशी
 वृथं विद्यादुपास्या सा कथं जनेः नीलकण्ठाभिधानस्य प्रभाववक्तुमर्हति ॥ २९ ॥
 ब्रह्मोवाच ॥ प्रणवं पूर्वमुच्चार्य नमः पदमुदीरयेत् ॥ तेषां नेत्रयुतेषां श्राव्यं
 मुखसंयुतं ॥ वायुना संयुतं चैव सर्वपापौघनाशनं ॥ एषा पंचाक्षरी विद्या
 सर्वसिद्धिप्रदानं ॥ ३० ॥ अधुना नीलकण्ठस्य प्रभावकथयामि ते ॥ लक्ष्मी
 दुर्वाससां शापसंतप्ता विरहाग्निना ॥ ३१ ॥ तदानंदी तटे रम्ये तपसे व्रतनि
 श्रया ॥ लिंगं कृत्वा बालुकाभिः पूजयतीत्यह निशं ॥ ३२ ॥ जपहोमपरा
 भूत्वा गौर्दिग्गतमानसा ॥ जलमात्रं हृता हारा मुखशानि श्रयान्विता ॥ ३३ ॥
 तस्यास्तान्निश्रयं ज्ञात्वा शिवो वैकुण्ठमागमत् ॥ शेषशय्यास्थितं विष्णुं
 शं करोवाक्यमब्रवीत् ॥ ३४ ॥ लक्ष्मी विरहसंतप्ता प्राणास्तुक्ते समुत्सुका ॥
 गत्वा तत्र मया शापस्यायान्विनिवार्यतां ॥ ३५ ॥ तथेति तं प्रतिज्ञाय श
 कुना सह वैरावः ॥ गणेशानंदिदुर्गाद्यैः परैरवाधैर्गणै सह ॥ ३६ ॥ नंदी
 तटमुपागम्य लक्ष्मीमेतदुवाच ॥ सितस्याराधना द्वापो निवृत्तसेवरा
 नने ॥ ३७ ॥ त्वमहं नेवमुन्वामि मे वैकुण्ठं ब्रजाधुना ॥ त्वया यत्स्थापितं लिं
 गं लक्ष्मीश इति विष्णुतं ॥ ३८ ॥ यस्य सेनैवमात्रेण सदा लक्ष्मी स्थिरा
 कवेत् ॥

तत्पूर्वभागे लक्ष्मीशतीर्थपापविनाशने ॥ तत्पूर्वभागे विज्ञेयं त्रुणमोच
न संज्ञकं ॥ १७ ॥ तत्पूर्वभागे विज्ञेयं तारातीर्थं कवापहं ॥ तारातीर्थे न
रः स्नात्वा इश्वरं सिद्धिं संज्ञकं ॥ १८ ॥ नीलकण्ठतथा दृष्ट्वा मुच्यते ब्रह्म
हस्यया ॥ नारदोवाच ॥ को सो सिद्धीश्वरो नाम का तारा सिद्धिता त्वे
या ॥ १९ ॥ रुणमोचनस्य यामस्य कथनीयं दृष्ट्वा निधे ॥ नीलकण्ठसि
धानस्य महिमानं वदस्य मे ॥ २० ॥ तारातीर्थं प्रमाणं च सर्वमे विस्तरा
द्वद ॥ ब्रह्मोवाच ॥ शृणु मारद वक्ष्यामि पूर्ववृत्ते कथानके ॥ २१ ॥ यस्तु
त्वा सर्वेषां पथो ब्रह्महापि विमुच्यते ॥ मां उच्यो नाम मेघाविनंदीते
टमुपागमन् ॥ २२ ॥ स्नात्वा गंगा तटे रम्ये पैपलं मूलमाश्रितः ॥ जपन्
पंचाक्षरं शैवमंत्रं संयतमानसः ॥ २३ ॥ मासत्रयं निराहारः संसिद्धौ
रुत निश्चयः ॥ तदेवाहं हि मोक्षमियदा द्रक्ष्यामि शंकरं ॥ २४ ॥ नो चे
द्देहपरिसागं कुरिष्ये हं न संशयः ॥ तस्य तं निश्चयं ज्ञात्वा शंकरो लो
कशंकरः ॥ २५ ॥ तत्रागसा वदत ब्रह्म नूवरं वारय सुव्रत ॥ शंकरं तं वि
दित्वा हं वरो मे दीयतामयं ॥ २६ ॥ अणिमाद्याः सिद्धयो हो मम देयाः दृष्ट्वा
निधिः ॥ शंकरस्तमथोवाच एवमेतं हि भविष्यति ॥ २७ ॥ अत्राहं लिंगरू
पेण सिद्धोऽशितिसंज्ञिकः ॥

मदुक्तानां वचो नैव क्रियते स न्यथामया ॥४॥ तव संगममालोक्य ब्रह्म
हापि विमुच्यते ॥ ब्रह्महापि सुरापी वा तथैव गुरुल्यगः ॥५॥ मातृहापि त
तृहापि वीर्यी बालादिविहंसकः ॥ सुदेवमात्रसंस्थान्मुक्तियास्य
ति नान्यथा ॥६॥ नैमिषे वा प्रयागे वा कात्र्या वा कुरुजांगले ॥ नरोयाग
तिमाप्नोति सागतिस्तव संगमे ॥७॥ हरिः शंखा सुरहस्ता वेदानादाय स
र्वज्ञः ॥ ब्रह्माणं प्रददौ द्वीपे येन तस्मिन् हि शुभानने ॥८॥ तस्मात्तद्दिन
मारभ्य वेदद्विपेति विश्रुतं ॥ एतत्प्रदक्षिणं एवै कुर्वन्ति तव संगमे ॥ सप्तद्वी
पवती ते नमः क्रांता मूर्ध्नि विध्यति ॥ ततश्चैव स मालोक्य शंकरो वाक्यम
ब्रवीत् ॥९॥ स यायस्त्वापि तल्लिंगेन मस्य तिमानवाः ॥ ते विप्रस्तुत्या
ये ज्यात्रपि स्युः पापकारिणः ॥१०॥ गणेशो दममवचः कुर्वन् सर्वदा त्व
या ॥ नंदी तटस्था विप्रो धेने पद्रव्या कदाचन ॥११॥ त्वं नामास्व्यतीर्थ
वरे स्नानं कुर्वन्ति ये नराः ॥ ते सर्वे पापनिर्मुक्ताः प्रापन्तीया ममालयं ॥१२॥
अन्यान्यपि च तीर्थानि संतिष्ठन्ति पूरे मम ॥ तेषां श्रवणमात्रेण मुक्तिमा
याति पापिनः ॥१३॥ मणिकर्ण्य पूर्वदिशि नारसिंहेति विश्रुतं ॥ ती
र्थं पापहरणं गंगायां मुक्तिदायकं ॥१४॥ नारसिंहात् पूर्वमागे च त्र
तिर्थं सुविश्रुतं ॥ यत्र च त्रैविनिक्षिप्तं नृसिंहेन सुरारिणा ॥१५॥

ततस्तानुसमुपादाय नंदी तटमुपागमन् ॥ तस्मिन् क्षेत्रे दर्शनं देवदेहास्यं क्वादि
वं ययुः ॥ ४१ ॥ दिव्यांबरधरो भूत्वा विमानवरमास्थिताः ॥ एवं क्षेत्रप्रभा
वंतमंबलो क्यतथाद्भुतं ॥ ४२ ॥ नंदी तटसमाश्रित्य नवधा ते समाश्रि
ताः ॥ कविर्हरिरंतर्दिशः पूर्वस्यां दिशि संस्थिताः ॥ ४३ ॥ प्रबुद्धादि
त्रयश्चासन्ननुत्तरस्यां तु संस्थिताः ॥ अन्येषां हिग्मागमांश्रिताः
सिद्धयोगिनः ॥ ४४ ॥ नंदी तटसमाश्रित्य गुल्माः सर्वत्र संस्थिताः ॥
मुक्तिप्रदासदान्तां सिद्धगुल्मेति विश्रुताः ॥ ४५ ॥ नंदी तटासिद्धं क्षेत्रं
त्रं एवैवं तत्र दक्षिणं तेषां मुक्तिः करतलेनात्र कार्या विचारणा ॥ ४६ ॥
अतः परं प्रवक्ष्यामि दुर्वसीयत्करोत्तव ॥ ४७ ॥ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे ब्र
ह्मनारदसंवादे नंदी तटमाहात्म्ये नातृतीयोऽध्यायः ॥ ४८ ॥ ब्रह्मोवाच ॥
तेनोर्वशीशिवं दृष्ट्वा ब्रीडिताः शायकारणान् ॥ वेपमानाः शायपीता
श्च करं वाक्यमब्रवीत् ॥ ४९ ॥ उवैस्युवाच ॥ त्वत्कार्यार्थमहं देवनंदिने
समुपागता ॥ सत्ये पराधे तेनाहं सत्रापाजलतागता ॥ ५० ॥ तस्य शा
योन्यथा देवेषां स्यात्तथा कुरु ॥ तस्यावयवमवकुण्ठ्य त्रिकुं रोवी
क्यमब्रवीत् ॥ ५१ ॥ शिवोवाच ॥ न मे तव्यत्तथा देवी शोषस्तयमविष्यति ॥

नस्थनः पापिना विष्णु मुक्ति मुक्ति प्रदो मया ॥ मम भार्या परैर्भक्त्या मया पिपरयो
पितः ॥ २९ ॥ तेन कर्म विपावे न मृतः पेशा च नागतः ॥ तस्य वाक्यं समाकृष्य
दाशागामी उवाच ह ॥ ३० ॥ अहं पूर्वमेव सा सं ब्राह्मणो वेदपारगः कुटीच
र इति स्थातः स्नान सं ध्या विवर्जितः ॥ ३१ ॥ मया येति व्रता सा च्छी पो पिना
पापकारिणा ॥ दासी प्रसंगा संसृक्ता शोचमाना सह निर्जि ॥ ३२ ॥ वेदवा
दवलेनेव निर्जिता ब्राह्मण मया ॥ द्रव्याः पाके सदा मुक्ततया सा कसुपा
ना ॥ ३३ ॥ एतस्मात्कारणा देवदत्ता मेता मुपागतः ॥ एतद्वाक्यं वसाने
तप्यं च मा वक्ष्यमब्रवीत् ॥ ३४ ॥ अहं ब्राह्मण दायादो देव शर्मति विश्रुतः ॥ ३५ ॥
निसंतीथ प्रतिग्राही कुशापाणि पवित्रेकः ॥ ३६ ॥ धावमानो नदी ती
रे अया ज्यानां तुया जकः ॥ द्रव्य संग्रहकर्ता च सततं रात्रि भोजनः ॥ ३७ ॥
कक्षापुटे देव धारी सततं कुलह प्रियः ॥ गण द्रव्यं समादाय न दत्तं कस्यचित्
या ॥ ३८ ॥ तीलान् वसतरी मेकां यव पिष्टादि धारकः ॥ न स्नान न द्रुतं जम
न हतं देवतार्चनं ॥ ३९ ॥ मुख प्रक्षालनं नेव हतं मे दिवसे वृचितं ॥ एतत्क
र्म विपाको यं भवद्भिर्दृश्यते मया ॥ ४० ॥ भवतो दर्शना देव निर्दृति स
मुपास्थिता ॥ तस्मात् मुक्तियथो नो स्यात्तथा कार्यं दया लुभिः ॥ ४१ ॥

तोमया॥१७॥ एतत्कर्मविपाकेन मृतः पेत्रान्वतांगतः॥ एतद्वाक्यावसाने
तु स्थूलोदर उवाच ह॥ अहं स्थूलोदरो नाम ब्राह्मणः पापकर्मवृत्तः॥ ब्राह्म
णो हं पुरा स्या संवेद मित्रेति विष्णुतः॥१९॥ शर्मदानमर्दनीरिवासी वेदार्थ
तत्त्ववित्॥ श्राद्धभोजी सदा स्या संसदामिष्टान्नभोजनः॥ नैवमेपितरः
श्राद्धे तर्पिता श्राद्धभोजिना॥ स्वगृहे नैव भुक्तं मे कदा नित्यापकारिणा॥२१॥
एकस्मिन् दिवसे नैवल च्वं श्राद्धं क्वचिन्मया॥ अटि स्वादिवसेरात्रौ आग
ते मे गृहे नृजि॥२२॥ आर्ययाया चित्तं वारं वारं मां भुज्यतामिति॥ गृहे दृष्ट्या
प्यपासणीयां व्याक्त्रियते त्वया॥२३॥ तदा यद्यप्यामया सा चित्तं उितासा
मृतिंगता॥ तेन कर्मविपाकेन मृतो विस्थां इमांगतः॥२४॥ तस्य वाक्यस्यो
परमे स्थूलोदरो वाक्यमब्रवीत्॥ अहं ब्राह्मणदायादः सुहोत्र इति वि
ष्णुतः॥२५॥ विदर्शदेवावासी च कोलमार्गविशारदः॥ मय्यमासकृता
हारः परस्त्री कामुक्ः सदा॥२६॥ च त्रूपूजापरो नित्यं भगपूजनतत्परः॥
मातंगीरज्जुकीवेश्यासेविता मे रजस्यला॥२७॥ स्वयं शान्तः परानृणा
कान् कुवोणोऽष्टिभुभोजनः॥ एकादस्युपवासोऽपि न कृतः पापहानेणो॥२८॥

लोदूरासुलायनपराभवन् ॥७॥ मार्गमावृत्त्यतेदूरासिशाचाः पंचसंस्थि
 ताः ॥ अवलोक्यपिश्याचातेवंपुमानाः परस्परं ॥८॥ नोस्मभिर्विष्णितागोदा
 नैव नंदीतं तं मुनिं ॥ किमस्माकं देववशाद्वासनसमुपस्थितं ॥९॥ नैव पुण्यं वि
 नानंदीतं तः प्राप्तिवर्धनं ॥ श्रुत्वानंदीतं गोदातेविमुक्तास्वप्नावतः ॥१०॥
 ततस्तेविस्मयाविष्टाः परामुदं देवदूषिषात्कञ्जं जलिपुटो भूत्वा विज्ञा
 यिंश्चक्रिरेष्टवक्त्रं ॥११॥ वेपथ्वंतः कुतो याता अस्माकं मुनिहेतवः ॥ दरीनादे ॥१२॥
 व वर्मतां पश्यसः मुदिमागताः ॥१३॥ स संगान्मुच्यते जंतुरितिसंनवान्य
 था ॥ इति तेषां वचः श्रुत्वा सिद्धः प्रष्टुं प्रचक्रमुः ॥१४॥ आर्षमा उचुः ॥ वे
 पथ्वंतः कुतो वस्थामिमां प्रोनिगर्हितां ॥१५॥ एतां नो विस्तरा सर्वं आ
 ना वयं च मुनिचराः ॥ ततः स्थूलसिरोमोऽपि शाचः प्रथमो ब्रूवितुः ॥१६॥
 अवेति पुरवासीहं ब्राह्मणो वेदपारगः ॥१७॥ वशिष्ठगोत्रसंभूतो वेदवे
 दांगपारगः ॥ शिवशर्मेति विख्यातः सार्जमार्गरहस्यवान् ॥१८॥ विष्णु
 देवकरो नित्यं वैष्णवानां नमस्कृतः ॥ ब्राह्मणानां नमस्कारः कदापि न ह

नेवहि॥ तावदेवहि गर्जति पापा नाशान्कर्मणि॥ ४९॥ यमासापाद्रयंता
वन्निरया तावदेवहि॥ यावन्नदस्य ते गोदानं दितुं समागता॥ ५०॥
इति श्री ब्रह्मा उपुराणे ब्रह्मानारदसंवादे नंदीतटोत्पत्तिर्नाम द्वितीयोऽध्यायः
नारदोवाच॥ नंदीतटस्य मोहोऽस्य मृतं मे पश्य संभव॥ पितृंशोऽनां विविर्मुक्तिः
कथं ज्ञातेति तद्वद॥ ५१॥ किंपिशोऽनाः कथं तेन कुत्रस्थाः केन संगताः॥ एत
द्विस्मरतो मूर्खं रूपयावत्कुमर्हसि॥ ५२॥ उर्वर्यास्तत्र किं दत्तमिंद्रः किं
लुप्तयोऽस्ततः॥ गणेशलीर्यमाहात्म्यमन्यथा चापि सर्वशः॥ ५३॥ अन्येऽपि दा
यमिपूतं मे विस्तराद्वत्कुमर्हसि॥ नैव मे त्वसि मायातिश्रवणं पश्य संभव
व॥ ५४॥ ब्रह्मा उवाच॥ कविर्हरिर्भूतं रिक्षः प्रबुद्धः पिप्पलायन॥ अ
विर्होऽत्रोद्यद्भिमिलश्चमसः करमा जनः॥ ५५॥ एतेन नंदीतटं द्रष्टुमेक
दासमुपागमत्॥ तस्मै ज्ञानवगव्युत्तिमात्रेणामर्दको द्विहिः॥ ५६॥
अपश्यन् धावतः संपंचपिशोऽविकृतान्मान्॥ तान् दृष्ट्वा द्रव्यं

प्रे

प

पुशो ॥ विष्णुसंषयामासतं निराकरणावहि ॥ ३३ ॥ विष्णुसंवारया
मासकौशीकिंमज्यलामिली ॥ नंदीतटमीतिख्यातं बलीयंभव
तुशंकर ॥ ३४ ॥ जगतर्तुलवाराव्यंकीमिहास्तीमहीतले ॥ वारा
णसीसमंनंदीतटंस्त्रिविष्विष्यति ॥ ३५ ॥ गौतमप्रार्थितागंगादेवा
त्राभविष्यति ॥ तदानंदीतटंक्षेत्रंकार्याकोटिगुणंविंद ॥ ३६ ॥ अवि
ष्यतिनसंदेहः सोनिध्यातवसंकर ॥ मयानृसिंदूरूपेणस्थितेनस
देवहि ॥ ३७ ॥ अत्रदत्तंहुतंजप्तपुण्यंकोटिगुणंक्लृप्तं ॥ अविष्यति
नसंदेहः कर्तव्यः शिवशोभनात् ॥ ३८ ॥ एवंनंदीतटेनामतीर्थंक्लृप्तं
मत्तापहं ॥ स्नानाद्यत्रविनिर्वर्त्तुः कृत्वाः पिशाचाः पाकारिणः ॥ ३९ ॥
लावद्भ्रंतिपापानिब्रह्महत्यासमानिच ॥ यावन्नश्यतेगोदा
नंदीतटसमागता ॥ ४० ॥ अथागादीनीतिर्यानिपुष्करादिनि

ॐ मौठ वाचस्पतिपाणिना ॥ स्वामिन्पुण्येयदयेपुण्येयविश्रांतंममान
 सं ॥ २८ ॥ विद्यां हायेदंनगंतव्यं स्यापि सततं विप्रो ॥ तत्तीर्थदर्श
 नं नादेव शंनुर्विश्रांतं तमांसि ॥ २९ ॥ यत्र पुष्करणीं तत्र समाहूये
 दमं ब्रवीत् ॥ मया त्रस्थीयते तीर्थे नेत्रानंदप्रदे मुने ॥ ३० ॥
 तीर्थैः कुरु स्थितौ ॥ साकमाकं तव्यं ममाज्ञाया ॥ उर्वशी तीरमा
 रण्ययावत्स्यादासनावतिष्ठिदा ॥ ३१ ॥ तत्र द्वा रागशी स्थी ताव
 नी तीर्था निमदनुज्ञाया ॥ समागसावतिष्ठंतु स्या नमसि या
 काम्यतैया ॥ ३२ ॥ संजोर्वाक्यं तदा करणै तदा वाराणासी

नर्य ॥२१॥ ॐमित्युक्तौ लोका गणा च्यक्षः सरस स्तीरमागतः ॥ तीर्थराजं
तदा लोक्यतपस्तेप सुदारुणं ॥२२॥ तत तीर्थदर्शनात्हादनिमग्नि
निजमानसः ॥ मुक्तिविरहसंतप्तहृदयः सचिद्रजतयत् ॥२३॥ म
यैवतत्रगंतव्यंतेषां समवलोकने ॥ ये ये गतागता स्तेहि न जाने तत्र
कारणं ॥२४॥ गणे साकंतदाशं रूपद्रुपामेव जगाम ह ॥ संजा
ततल्लक्षणा देवतीर्थत्रैक्यलोपावनं ॥२५॥ नैदिश्वरं तदा लोक्य
दूरांभीलीतलोचनं ॥ ध्यायंतं परमं ब्रह्म सुस्मातं दृषदोप
रि ॥२६॥ तदा त्वं तद्द्रव्यं शंखपविष्टो योगलीलया ॥ न
दीर्घमीलने च ज्ञेशंकरं पुरतः स्थितं ॥२७॥ प्रणाम्य ब्रुव

वज्रपाणिं तस्य ह्यप्रेया मास्यशंकरः ॥ एरावतं समासुख्य
वज्रपाणिः पुरे दृष्टः ॥ १७ ॥ पुरेयादयमगाद्रष्टुं नदीनंशं
पुनो हनं ॥ पुरेयादयतटे रम्ये राडवलोपरि संस्थितं ॥ १८ ॥
नदीनं तं समा लोकं विस्मिता लोकं सुखं ददरः ॥ तौ विस्मृतकार्यो त
र्थः तपसै स कृतनिश्चयः ॥ १९ ॥ पुरेयादयस्यै रससी स
रेतसं प्रचेक्रमे ॥ संस्थाप्य त्तिंगं तत्रैव शौवं मु
क्तिप्रदं नृणां ॥ २० ॥ शंकरश्चिं तापांशुं शोभन्त
गणेशमिदमब्रवीत् ॥ गणेश वज्रकार्यार्थं नदीनं समुपा

म तः कथं सो नायाति मम संनिचौ ॥१२॥ स्नान दत्तु तं स्नात्वा श्या
तस्थिते कारणं हृदः ॥१३॥ उर्वशिं प्रेषयामास धाम पूर्वमप्सर
सां वरां ॥१४॥ हास्य लास्यादिसंपन्नां नंदीनं समुपाग
ता ॥ तं लोभ इतु मा रे मे नंदी तामवतोकयत् ॥१५॥
सशां पवत्रं दुष्टं नंदी प्रत्यास्थिराभवत् ॥ निमंषि
त्वा नंदी ज्ञाता नंदी नः शापकारणात् ॥१६॥ वेद
दिपाप्मिदं क्षत्रं निम्रपेदेति विश्रुतं ॥ शिवोपि
हृदि तस्मात्त्वा उर्व श्या शापकारणं ॥१७॥

राण न शीतामह ॥ ५॥ गंगतमगाद्यं भूतदा वींसी पुरी ॥ यदा शान्तिं नाप्ति तसे
तदानं दीनमब्रवीत् ॥ नंदी शत्रु जल्लोकं स्थानं नो भिल्लं समवलोकय ॥
स्थितस्य यत्र मेचितं प्रसीदति तथा कुरु ॥ ६॥ सति विरहं जेदुःखं शमं
नापाति मे हृदि ॥ तदा कथं आवरणां नंदी प्रस्थानमकरोत्तदा ॥ ७॥ मेवा
दीनपर्वतान् सर्वान् तथैव स्वर्गं भूमयः ॥ अतलादीस्तथा लोकान् ती
र्थान् यायत नानि च ॥ ८॥ समात्तो कथा प्यनंदी शरण्यादपमगादप ॥ जं
मम भुवकुली शोकनागपुत्रागचंपकैः ॥ ९॥ खड्गं रपूगफ
णसैर्विलैभ्युतैर्मनोहरं ॥ तत्सरोदरीनां नंदी विश्रामं पं
रमंगतः ॥ १०॥ ततटे ज्ञातविश्रामस्थरे संमील्य लोचने ॥
ध्यायं सनातनं ब्रह्म तटे समुपवेशद ॥ ११॥ तदा शंभू
श्चिरं याते वाहने स्य विचिंतयन् ॥ नंदी ग

ब्रह्महापि विमुच्यते ॥ ३॥ ब्रह्महापि सुरापी च गुरुतत्पगयेव वा ॥
पुरेणोदयस्य स्मरणा मुच्यते नात्र संशयः ॥ ३५ ॥ एतौ पुरुषत्रयौ भू
त्वा सुकुंडलविकुंडलौ ॥ पुरेणोदयस्य माहात्म्याद्यास्यते पौमांगतिः ॥ ३६ ॥ र
इति श्रीब्रह्मांडपुरेणोदयस्य माहात्म्ये पुरेणोदयमाहात्म्ये ना
मप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ ब्रह्मा उवाच ॥ अथ ते संप्रक्ष्यामि पुरेणं
वन्दितं तदादि विंदन् ॥ यन्नाम स्मरेणोदेव मुक्तिमायांति पापिनः ॥ १ ॥ र
क्षावमाना क्रौंचास्तस्य संकलेवरं ॥ सति तस्या त्र्यदहने सुदी
पेयश्च मंडपे ॥ २ ॥ तदादि विंदन् ब्रह्मा संतप्तो फलसदाशिवः ॥ त
द्यं तयो मूर्ध्नि गंगां दधार न शशा मतत ॥ ३ ॥ दौ ते चंद्रमसि
भो स्नादयेतं न शशा मत ॥ वासुकि प्रमुखानं गेदयेतं

कथं पापसमाचारौ पाशमुक्तौ न विप्रदे ॥ २५ ॥ दौ तै कृषिणां प्रव
रोरुहस्पतिः समाजगामाश्च देववन्द्यः ॥ प्रणम्य संपूज्य तु च
मराजः पप्रच्छ हस्य विषयं सतस्मै ॥ २६ ॥ तै तस्य प्रश्नं समाकर्ण्य
रुहस्पतिरुवाच ॥ न विस्मयेत्तया कार्यौ पाशमुक्तिर्यतस्तयोः ॥ २७ ॥
पुण्योदयस्य माहात्म्यं श्रुतं किंच सुराचिव ॥ पुण्योदय
रसस्पृष्टवायुस्पृष्टौ द्विजाधिमौ ॥ २८ ॥ सर्वपापविनि
मुक्तां तु तमामागतौ गतिं ॥ पुण्योदयस्य माहात्म्यं ना
लं वक्तुं चर्तुं मुखः ॥ २९ ॥ पुण्योदयेति स्म दृष्ट्वा तं ज
नस्यो वगादुक्ता तौ ॥ तस्य स्पर्शनमात्रेण

॥१७॥
नाथ हारुत्यां नंदमानां नयेति भाषिणी ॥ सापि ताप्यां हता सा ध्वीपति
नासादिवंगता ॥ निर्गतौ तौ गृहात्तस्मात्तु ब्रह्म हृत्सो द्वयोर्वितौ ॥१८॥
एकदा मदिशमतौ क्षुधा तौ वनचारिणौ ॥ निहसंगं ब्रह्मणस्य
जाननं संप्रचक्रतुः ॥१९॥ एवं पापक्षमाचारौ सततं पापकारिणौ ॥
वनेचरंतौ सिंहं नमस्सितौ क्षिप्तनेद्रिजौ ॥२०॥ युमदुतौ तु संप्रा
प्तौ पाशा हस्तास्तु शरणागौ ॥ बध्नातौ सुदृढपाशैः तीज्यमानौ सु
पुग्दहैः ॥२१॥ तदानिश्चलतां यातौ पाशमुत्ततौ बभूवतुः ॥ तदा सुविस्म
याविष्टौ पमदुतौ बभूवतुः ॥२२॥ पमाय कर्षयामासुः पाशमुक्तिः क
थंतयोः ॥ जाता ह्यवस्माद्राजेंद्रपापिनोस्तत्र विप्रदे ॥२३॥ दूतवाक्यं
समाकर्ण्य यमो विस्मितमानसः ॥ चित्रगुप्तं संप्रीणीय वृत्तांतं
निवेदयत् ॥२४॥ चित्रगुप्तस्तदा कर्ण्य विस्मयाविष्टमानसः ॥

ति

र्थपापप्रणाशनं ॥ यद्दीयिकातसंस्पर्शो दिवं या नासु पापिनः ॥ ७॥ आसितुने
र्मदातीरे चर्मपर्यो द्विजोत्तमः ॥ विष्णुशर्मै विख्यातः सदाचारतः शुचिः ॥ ८॥
स्नानविज्ञानसंपन्नो देवैर्देवदामपारगः ॥ जपुत्रस्य प्रवपस्यो द्वौ पुत्रौ संबभूवतुः ॥ ९॥
सुंदरौ रूपसंपन्नौ यमलो मूलकृष्णौ ॥ ततस्तयोः पंचदशे दिवसे च द्विजोत्तमः ॥ १०॥
५ पि पंचत्वमगमद्दीप्तः शर्मो द्विजवरोत्तमः ॥ मातामहो न विप्रेक्ष्य स देवस्वर्गतिं गता ॥ ११॥
मातापितृभ्यां दहितौ तौ बालौ संबभूवतुः ॥ पितुस्तस्यापाल्यमानौ वृद्धिप्राप्तौ
सौ क्रमेण हि ॥ १२॥ ततस्तु पंचमेव वर्षे सापियाता यमालयं ॥ संस्कारदहितौ बा
लौ शिक्षावत् रूपजीवनौ ॥ १३॥ आतौ पंचदशाब्दौ तु द्युतकर्मोपजीव्यौ ॥ रा
त्रौ चौर्ये दिनाद्युतं संख्यायां भैक्षचर्यया ॥ १४॥ वेश्यादासिप्रसंगं च तयोर्क
र्मणि चाभवत् ॥ एकदारात्रिसंप्राप्तौ चौर्यार्थे तौ द्विजन्मनः ॥ १५॥ गतौ
पावत् च तौ तेन चौर्यकर्मकरावुप्तौ ॥ तदा स खुरिकाहस्तचारिण्या
सं हनौ द्विजः ॥ १६॥ तप्तनी दुस्वशोकार्ता नि प्रतिहृदयं स्वकं ॥ हा

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीरस्तु ॥ नारदो वाच ॥ नदिदमि
 पातिमोक्तं सर्वपापप्रणाशनं ॥ तस्याहं श्रीशत्रुमिदमिमहात्म्यं न सं प
 ॥ सव ॥ १ ॥ अस्मै वाच ॥ नंदी तटासि दक्षेत्रं सर्वतीर्थोच्चैः परं ॥ यन्नाम
 ॥ स्मरणा देवकृतिं मुक्तिं लभेन्नरः ॥ २ ॥ मया गादिनितीर्थो निकास्यो
 ॥ स्यादीनिपुरालिच ॥ कुरुक्षेत्रादिकान्यस्य कलानाहं शोडशी ॥ ३ ॥
 ॥ यत्र सिंहासने वैजोपवर्षमात्रं तु ज्ञान्द्वी ॥ आपातिगौतमितीरे पाध्या
 ॥ हे शुद्धिकाम्यया ॥ ४ ॥ अदौ पुण्योदयं क्षेत्रं पश्चात्तं दीटासि त
 ॥ ५ ॥ ॥ ६ ॥ ताराकृतीर्थं तु नत्रापि सर्वतीर्थोत्तमोत्तमं ॥ ५ ॥ नारद
 ॥ उवाच ॥ पुण्योदयं कथं क्षेत्रं नंदिवनं तमिषं ॥ अगतं किंचिदंतत्रता
 ॥ रातीर्थं वदस्व मे ॥ ६ ॥ अस्मै वाच ॥ पुण्योदयं त्वं पसरसांती

तिष्ठ

1/4

सहाध्याईप्रारंभ

2071